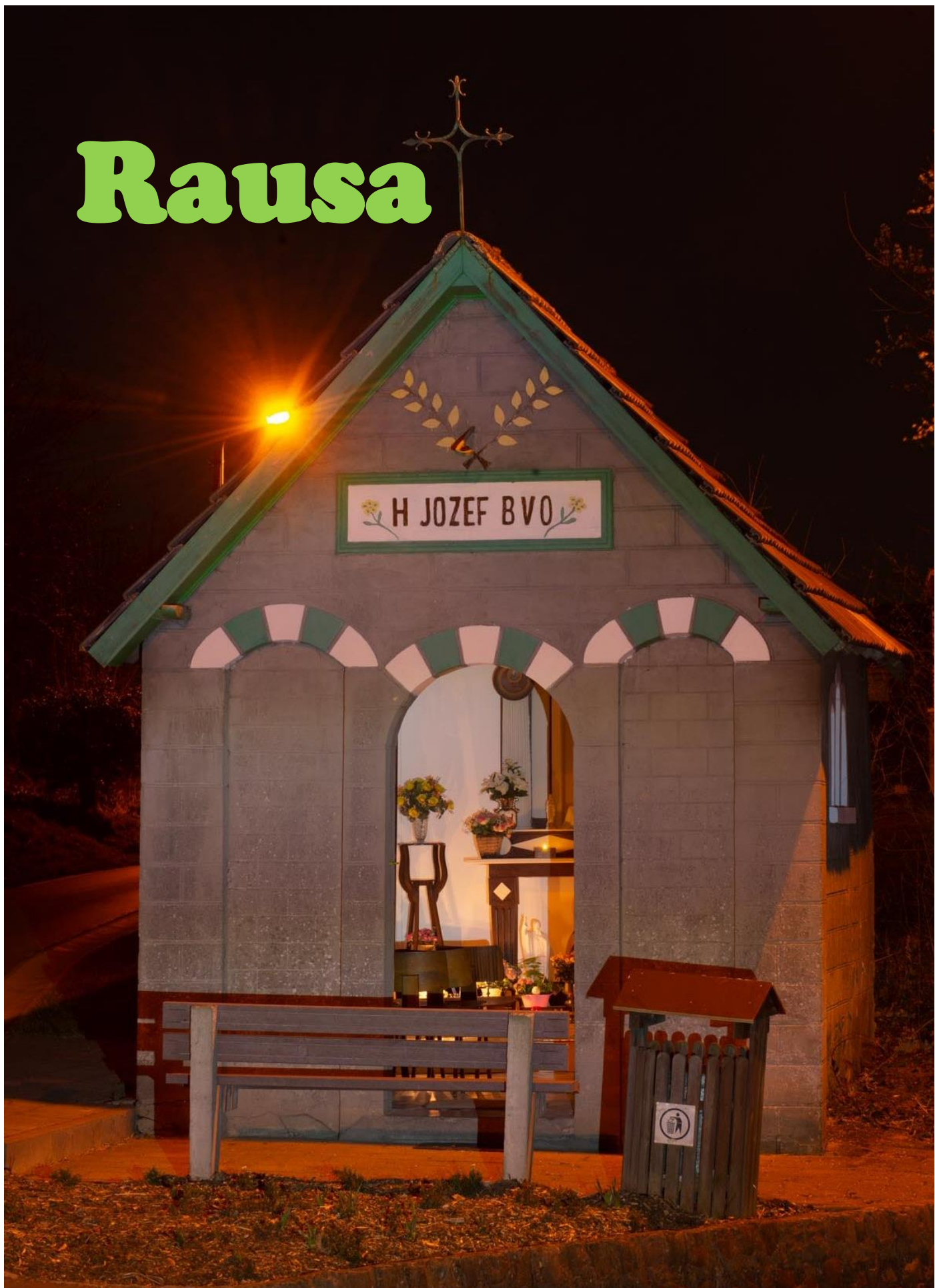

Rausa

**Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Negende jaargang nr. 3, juni 2021**

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werken mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Flor
Van Nuffel, Roger Van As-
broeck, Willy De Smedt,
Frank Van Isterdael, Nor-
bert Verbestel, Amy Roo-
sens, Marc Muylaert ,
François De Neef, Günther
De Mel

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december
2021 abonneren voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnements genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Rooskleurig
Blz. 4	De hand aan de ploeg
Blz. 5	Kapelleke Jozef
Blz. 10	Hout vasthouden
Blz. 11	Tiener zijn in '40-'45
Blz. 14	Schatten van Vlieg
Blz. 15	(Niet meer zo) vers van de pers
Blz. 17	Klap van hier (Dikke pansj)
Blz. 18	(Roos)talig Erfgoed
Blz. 19	De vermiste knaap

Op de voorpagina: De gerestaureerde Sint-Jozefkapel aan
de Pamelstraat. Foto: Norbert Verbestel

De 'Robe Fleurie'-struikrozen in mijn tuin moeten hun knoppen nog vormen. Zorgden de relatief frisse lentemaanden voor wat vertraging in de groei? De voorbije (te?) warme lentes verschenen de eerste donkerroze knoppen al midden mei, maar nu is het nog even wachten op de weelderige bloemtrossen.

Ook al heeft deze variëteit niet dé felst geurende blaadjes, het delicate, licht zoete aroma van de helder roze bloem met wit hart bekoort zeer. Ik liet me ooit vertellen dat voor één druppel rozenolie meer dan honderd rozenbloemblaadjes nodig zijn. Aan een dusdanig intensieve karwei waag ik me niet! Even zachtjes over de tere blaadjes wrijven volstaat al om de fijne rozengeur op te snuiven.

Het ontluiken van de rozenknoppen en de subtiele aroma's van de rozenblaadjes die volop insecten lokken (waaronder jammer genoeg ook héél wat bladluizen), het gewaagt van de nakende overgang van het lenteseizoen naar de zomer. Een sprankelende zomer die, door een op kruissnelheid draaiende vaccinatiecampaagne, de belofte

van hernieuwde vrijheid in zich meedraagt. Eindelijk ook weer wat (spreekwoordelijke) rozengeur (en maneschijn, uiteraard)!

De vele verhalen die we vanuit de Rausa-familie ontvangen, maken het immens pijnlijk duidelijk: velen onder ons, jong én oud, hebben beroerde, trieste, sombere momenten beleefd. Plannen en dromen dienden overhoop gegoid te worden of spatten helemaal uiteen. Mentaal werd het heftig. Ongenadig zwaar is de tere pijn van afscheid en rouw, die we traagzaam verwerken.

Even hartverwarmend zijn, gelukkig, de vele momenten van steun, door warme woorden of helpende handen, die op die moeilijke momenten geboden worden! Blijf dan ook goed voor elkaar zorgen, zodat het een fijne, warme, rooskleurige zomer wordt!

Wie daarbij wat verstrooiing, afleiding of interessant leesvoer zoekt, vindt in dit opnieuw goed gevulde en gevarieerde Rausa-tijdschrift zeker haar of zijn gading.

Veel leesplezier!

Bart Caulier

De hand aan de ploeg

Wij hebben de kille en ongenadige lente van 2021 achter ons gelaten. Bij velen onder ons heeft ze diepe sporen nagelaten. Net zoals in de rest van de wereld, kregen ook binnen onze vereniging verschillende mensen meer dan hun deel van het onheil. Het wordt de opdracht van iedereen om schouder aan schouder de gekwetste samenleving weer overeind te helpen.

Gelukkig begint het blijkbaar toch wat te dagen aan de einder! De Rausaploeg wil nu ook graag weer effectief 'de hand aan de ploeg slaan'. Niet dat we hebben stil gezeten! Wij hopen jullie de volgende maanden de vrucht van al die naarstige arbeid te kunnen aanbieden in de vorm van mooie publicaties en hartverwarmende activiteiten.

Publicaties

Nadat we eerder dit jaar al 'Een halve eeuw Academie in Roosdaal' en een hernieuwde publicatie van 'De oude kerk van Pamel' hadden uitgebracht, werd door verschillende Rausa-auteurs ook druk gewerkt aan andere erfgoedlectuur die binnenkort in je boekenkast kan staan pronken.

Willy De Smedt heeft twee 'extranummers' klaar voor de pers: 'Rare jongens, die Bourgondiërs' en 'Van citoyen de la Belgique Autrichienne tot burger van het koninkrijk België'. Er wordt ook naarstig voort geschreven aan 'Pamelse toponiemen' en het groot Roosdaalse herbergenboek 'Aan den toog'. Hier vragen wij met aandrang aan schrijfgere mensen uit Strijtem en O-L-V-Lombeek om ons ter hulp te schieten.

En dan is er de ambitieuze multimediapublicatie '(Roos)talig Erfgoed' waarover meer op blz. 18.

Verder storten we ons om de twee maand met volle overgave op de nieuwe Rausa. Daar is ook ruimte voor jouw erfgoedverhaal! Wij ontvangen die pennenvruchten met veel plezier via rausa@skynet.be.

Rausa jrg.9 nr. 3 Blz. 4

Activiteiten

Allicht zullen er nog een tijdlang bepaalde remmen staan op het organiseren van evenementen, maar toch durven wij er stilaan van uit gaan dat wij met het in acht nemen van de opgedragen maatregelen, heel wat boeiends kunnen aanbieden!

Initiaties genealogie

Zaterdag 5 juni en 7 augustus, 9:30u, erfgoedkelder: Günther De Mel zet ons op weg om de eerste stappen te zetten in de studie van onze familiegeschiedenis. Gratis, maar **inschrijving verplicht**. Er zijn nog twee plaatsen vrij voor deze sessies.

Zaterdag 6 november en 4 december: initiatie in het genealogieprogramma Aldfaer, door Erik De Backer.

Schatten van Vlieg De zomerzoektocht voor gezinnen

De jongeren van vandaag zijn de erfgoedwerkers van morgen! We moeten hen naar waarde schatten. Daarom laten we hen de hele zomervakantie op erfgoedschatten jagen. Meer info op **blz. 14**.

Open Monumentendag

Duid alvast zondag 12 september aan in je agenda. Wat we in Strijtem van plan zijn, lees je op **blz. 16**.

Feestweek 10 jaar erfgoedvereniging

Van 5 tot 10 oktober vieren we ons eerste decennium met een theatervoorstelling (De Bourgondiërs), een tentoonstelling over 10 jaar werking, een boekvoorstelling (hierover meer op **blz. 18**) en nog veel meer. Nu al noteren!!!

Reveil

Vorig jaar hebben we het moeten uitstellen, maar op 1 november 2021 is de begraafplaats van Kattem wel het decor van Reveil!

Kapelleke Jozef

Foto Leo
Van
Vreckem

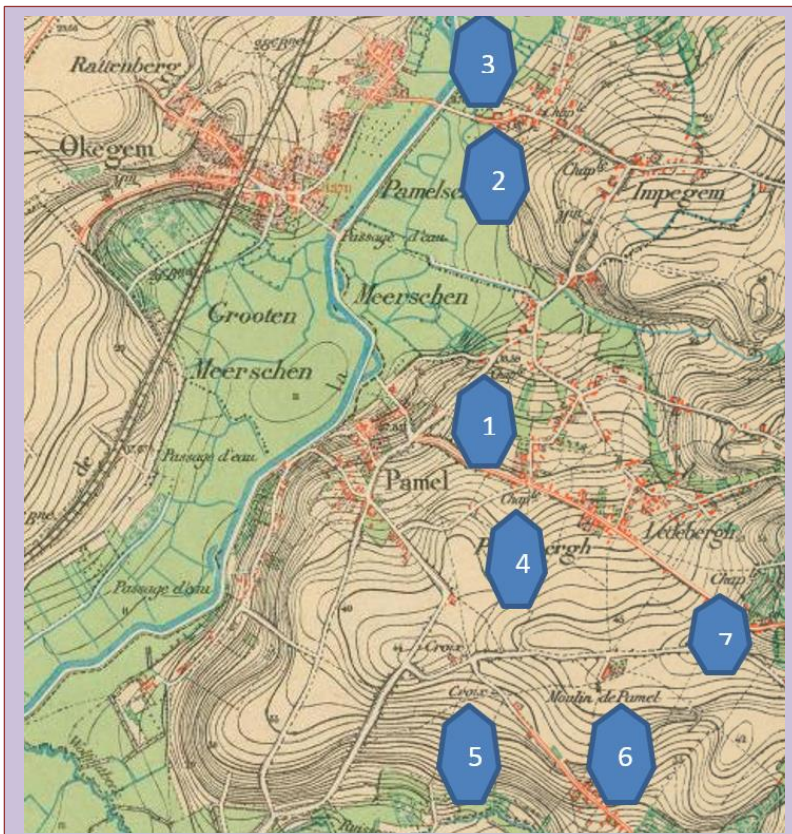

Het kapelletje van Sint-Jozef in Pamel vindt, zoals de meeste kapellen in Vlaanderen, haar oorsprong rond 1850 en later. Dat blijkt uit een naslagwerk van Hans Geybels dat de titel draagt: *Alledaags geloof: Christelijke religieuze volkscultuur in Vlaanderen*. Kapelletjes danken hun bestaan meestal aan privé-initiatief. Voor de kapel van Sint-Jozef, **gelegen op de Pamelstraat**, in de **wijk Kriebrug** en **grenzend aan Turfput**, is dit hoogstwaarschijnlijk ook zo. Om na te gaan hoe oud deze kapel zou zijn,

moeten we ons baseren op de oude kaarten waarop de kapel wordt vermeld.

Eerste vermelding op kaart

Een eerste stafkaart die op het terrein is opgemeten door officieren van het Dépôt de la Guerre, dateert tussen 1860 en 1873. Zo'n kaarten moesten op schaal 1:40 000 gegraveerd worden in lithografische steen. België werd zo weergegeven in 427 kaartbladen. Een detail van één van de stafkaarten 1860-1873 toont de eerste vermelding van de Sint-Jozefskapel.

Met andere woorden, de kapel stond er ten vroegste vóór 1860. We kunnen wel met zekerheid zeggen dat ze er in 1873 al stond.

Op deze kaart vind je buiten de kapel van Sint-Jozef nog andere landschapselementen terug, waarvan ik er enkele opsom:

1. Kapel Sint-Jozef
2. Keirekensmolen op Impegem
3. Kapel op de Holstraat Impegem
4. Kapel op kruising Keer- en Gootjesstraat
5. Het kruisbeeld op de Molenveldstraat
6. Molen van de Pauselijke Zoeaaf
7. Kapel Ledeberg

Mondelinge overlevering omtrent het ontstaan van de kapel

Wie was de eigenaar en wie de bouwer van deze kapel? Wat werd er hierover mondeling overgeleverd?

Omtrent de oprichting liet Walter Evenepoel weten, dat hij ergens opgetekend had dat **de kapel in 1856 gebouwd was door ene Petrus De Smedt**. Bleek dat hij info gekregen had van Willy De Smedt, (Willy van Staaf van Boerke Smet), bij de trouwe Rausalezzer bekend om zijn boeiende artikels. Willy heeft die datum ooit tijdens

en zoektocht van de VTB-VAB achteraan op het altaar gelezen. Herman Van Herreweghen meent gehoord te hebben van Gerard Van Herreweghen dat die datum op de voorgevel zou hebben gestaan, maar is verdwenen door het bezetsel dat later werd aangebracht.

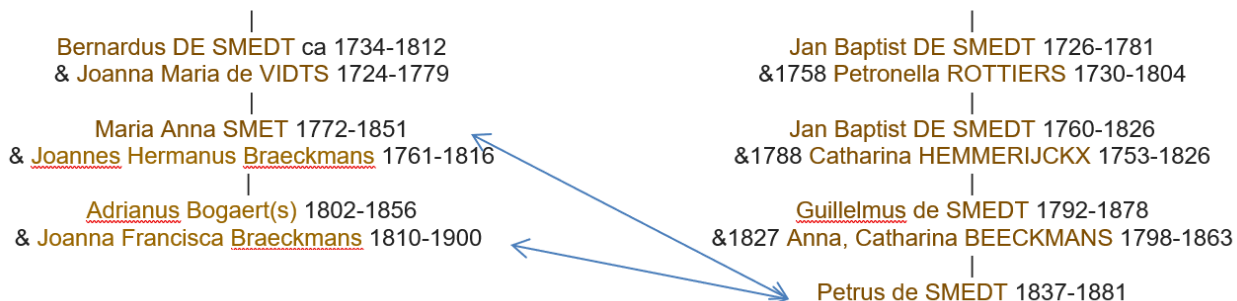
Dus moesten we uitzoeken waarom deze Petrus De Smedt, het kapelletje bouwde en voor wie. Op de kadasterkaart hieronder, lezen we dat de kapel ingeplant staat op perceel 137. Zie

Art. 771. — Bogaerts, Adrianus, landbouwer, Pamel.					
A	131	Land	57,60	2	25,19
	137	»	42,90	2-3	24,66
B	51 ^a	»	13,15	2	8,81
A	64	Weide	21,60	5	14,47
C	547	Land	10,10	2	6,77
E	518 ^b	»	9,00	3	4,52
	519	»	5,00	2	3,55
			1,59,55		87,57

Eigenaar van dit perceel toentertijd, was ene Adrianus Bogaerts.(1802-1856). Deze Adrianus Bogaerts was landbouwer, voorzitter kerkraad en lid van de kerkfabriek. Hij was gehuwd met Joanna Francisca **Braeckmans**, dochter van Joannes Hermanus en Maria Anna **Smet** (eigenlijk 'De Smet', zij was de groot-tante van de Dikke van Pamel). En deze Maria Anna Smet en haar dochter Joanna Francisca Braeckmans waren verwanten van **Petrus De Smedt**, de bouwer van de kapel. Dus geen toevalligheden, maar bijna sluitende bewijzen. Zie hieronder het verwantschap tussen bouwer en eigenaar familie.

Adrianus DE SMEDT 1686-1756
&1723 Maria Catharina GOOSSENS 1693-1779

Meestal ligt één of andere gebeurtenis aan de oorsprong van de oprichting van een kapel of monument. In deze, is het sterfjaar 1856 van Adrianus Bogaerts, misschien ook niet toevallig de datum van de oprichting van deze kapel.

Voor de stelling over de oprichting van de

kapel baseert Willy De Smedt zich op informatie die hij inwon bij familie en bekenden. Zijn grootvader Victor De Smedt ('Peter Boer' ofte 'Boerke Smet') vertelde het tijdens één van zijn verhalen rond de Leuvense stoof. Ook Willy Braeckmans (meester Willy) bevestigde dit.

Meester Willy was verwant aan de eigenares van de kapel. Overigens heeft zijn echtgenote, Céline Cortvrindt, samen met Agnes Vanden Borre, lange tijd, pro deo, het kapelletje onderhouden. Beide wonen nog op de Pamelstraat, op zo'n 100m van de kapel. Rosa Geerts bevestigde mij het verhaal omdat ze het had gehoord van haar goede vriendin Paula De Smedt, dochter van Jozef De Smedt ('lange Jef'), verzekeraar, vroeger op de Gasthuisstraat, ook een ver familielid van Petrus De Smedt.

Ten slotte lezen we ook op de website van Hubert De Bolle dat toentertijd (ook de tijd

van de Dikke van Pamel ofte Victor De Clerck) Adriaan Jozef Van Mollem pastoor was te Pamel. Een ondernemend man die nauwgezet een archief bijhield. Ik heb dit archief geraadpleegd, maar vond jammer genoeg niets terug van eventuele inwijding van de kapel. En spijtig genoeg ook niet in de boeken van de kerkfabriek of kerkraad, want daar was Adrianus Bogaerts lid van. Misschien had deze pastoor, Adriaan Jozef Van Mollem, zijn 2de naam geschonken aan deze kapel. Er zijn immers niet zoveel kapelletjes te vinden die gewijd zijn aan Sint-Jozef.

Feestdag Sint-Jozef

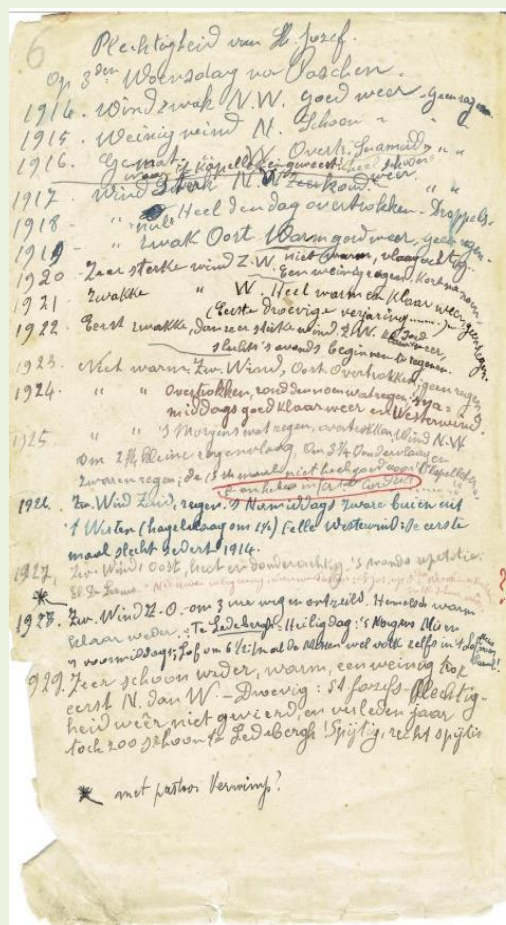
Wat ik niet wist, was, dat de **feestdag van Sint-Jozef vroeger** een variabele dag in het jaar was. Hij werd, na 1870 werd hij gevierd op de **3de woensdag na Pasen**. Mijn grootvader, molenaar Rufin Van Nuffel, had een grote verering voor Sint-Jozef. In een oud schriftje dat hij bijhield, schreef hij welk weer het op die feestdag was. Hoe kon het ook anders, een molenaar is immer altijd met het weer verbonden. Mijn grootvader was ook lid van de kerkfabriek en ging dus naar de vieringen die dag. Van 1914 tot 1929 hield hij bij wat voor weer het was op de 3de woensdag na Pasen. Enkele details uit zijn geschrift: In 1916 schrijft hij: "naar 't kapelleken geweest, heel schoon weer."

In 1925: "om 14u45 kleine regenvlaag, om 15u45 dondervlaag, de eerste keer niet goed voor 't kapelleken."

In 1926: "zware buien uit het westen, hagelbui om 13u30, de eerste maal slecht sinds 1914."

In 1928: "Hemels warm, klaar weer. Te Ledeberg, heilige dag, met 's morgens en in de voormiddag mis. Lof om 18u30. In alle missen wel volk, zelfs in 't Lof."

In 1929: "Zeer schoon weer, een weinig trok, eerst N, dan W. Droevig, St. Jozefsplichtigheid weer niet gevierd, en verleden jaar toch zoo schoon te Ledebergh. Spijtig, recht spijtig."

Op 8 december 1870 stelde paus Pius IX de Kerk onder de **bijzondere bescherming van Sint-Jozef** en riep hem plechtig uit tot de "**Beschermer van de gehele Kerk**", met feestdag op de derde woensdag na Pasen. Paus Leo XIII wees de maand maart aan als de Sint-Jozefmaand.

Maar de meest gekende feestdagen van Sint-Jozef zijn de **19 maart** en **1 mei**. Ik herinner me vaag dat er processies gehouden werden de 3de zondag na Pasen. In de namiddag vertrok er vanuit Ledeberg een stoet via Puttenberg, Gasthuisstraat, Wolfenstraat, Keerstraat, tot Kriebrug, waar de stoet die vanuit Pamel vertrok via Brusselstraat en Keerstraat werd vervoegd.

De parochies Ledeberg en Pamel werden aan de kapel soms zelfs voorgegaan door drie geestelijken. Om 15 uur was er het lof, en werd een rozenkrans geboden die door een groot aantal mensen werd bijgewoond. Hierna werden de pastoors en de rector van het rusthuis uitgenodigd voor een copieuze maaltijd bij Jef Aerts en Blondine Vanden Borre. Blondine en Jef serveerden daarna één of meerdere geestrijke dranken. Pastoor Van de Gucht hield van Cointreau en Calvados en pastoors Jozef Geeraerts, André Smismans, Jozef Uytterhoeven en pater Gustaaf Leyssens lustten wel een glaasje, overigens cider die Jef Aerts zelf brouwde. Dochter Anna Aerts (°1930 †2018) die samen met haar schoondochter Rita Willems en kleindochter Lien De Backer de kapel lange tijd onderhield, stond nadien garant om dit 'jaarlijks ritueel' over te nemen. Hieronder een foto van Anna Aerts met haar

zoon Patrick, einde de jaren '50. Bemerkt de nog onbezette voorgevel en de mooie straatverlichting en ook de reeds verdwenen hoeve van Tjaat, die dieper dan de Turfputstraat stond ingeplant. De hoeve heeft lange tijd in een ruïnetoestand gestaan.

De meisjes en jongens van de Pamelse Chiro bezochten in de jaren '60 ook regelmatig de kapel, vóór ze met hun zondagse spelactiviteiten begonnen. Dit lezen we op de website van Hubert De Bolle. Doch de vooruitgang zorgde ervoor dat processies niet meer in de mode waren.

De kapel vandaag

Wat wél nog gebeurt, is dat in de maand maart de kapel overdag wordt opengesteld. Tot vóór twee jaar zorgde Agnes Vanden Borre hiervoor. Nu draait Karel De Waele (die er rechtover woont) de sleutel elke dag om. Hopelijk kan hij samen met buurtbewoners verder zorg dragen voor het onderhoud van deze onlangs mooi gerestaureerde kapel.

Beeld van de heilige Jozef.

In de kapel prijkt een heel mooi beeld van de heilige Jozef. Het is ongeveer één meter hoog. Ik heb vele afbeeldingen van de Heilige Jozef gezien op internet, maar ik vond er maar één zoals dit, bijna identiek, al was het maar een miniatuurversie van 10cm hoog! Dat beeldje wordt in Lourdes te koop aangeboden.

Het wondermooie beeld in de Pamelse kapel toont een vader die zijn slapend kind tegen zich aandraagt. In de rechterbinnenkant van de ellenboog vinden we de witte lelie terug, typisch voor de afbeeldingen van de Heilige Jozef. De lelie is het symbool voor de christelijke barmhartigheid, zuiverheid, onschuld en reïne, maagdelijke liefde.

Godelieve Geerts, geboren in Pamel, (°1951 † 2018) specialiseerde zich in de beschildering van heiligenbeelden. Zij kon uren naar een heiligenbeeld kijken en dat laten inwerken in haar geest. De concentratie die het beschilderen van beelden van haar eisten, deed haar goed. Dat zij door haar meesterlijke techniek de werkelijkheid even realistisch kon weergeven als een fotograaf, bewees ze o.a. met de restauratie van het Sint-Jozefbeeld dat nu prijkt in de kapel (foto volgende bladzijde).

Buiten de kosten voor het gebruikte materiaal vroeg Godelieve Geerts nooit een vergoeding voor haar werk. Spijtig genoeg is deze creatieve dame ons veel te vroeg ontvallen.

Restauratie van de kapel

In het voorjaar 2019 vroeg Erfgoedcel Pajottenland-Zennevallei aan Erfgoed Rausa om een inventarisatie te maken van alle nog bestaande kruisen, kapelletjes en hoeves in regio Roosdaal. Wij hebben toen met vijf Rausa-vrijwilligers uitgebreide fiches opgemaakt met daarop een volledige beschrijving van de gebruikte materialen, stijlen enz. Wij maakten ook telkens een foto van de toestand op dat ogenblik. De Erfgoedcel meldde ons dat de gemeentebesturen zouden worden gesubsidieerd voor het in stand houden van dit onroerend erfgoed.

Zo werden ook alle gegevens van de kapel van Sint-Jozef op fiche vastgelegd. Ik kon toen vaststellen dat deze kapel in een lamentebele toestand verkeerde. Ze moest dringend onder handen worden genomen om erger te voorkomen (ze is trouwens niet de enige op het grondgebied van Pamel en Roosdaal).

In september 2020 mailde ik een eerste keer naar Burgemeester Goossens omtrent de ernst van de situatie. Asbestplaten waren losgekomen van de muur en leunden tegen het fronton van het altaar, 'kattenstaarten' groeiden door de vloer. Het altaar had geleden onder de vochtigheid, het hekken kon door roest wel een lik verf gebruiken.

Al snel kreeg ik antwoord dat de restauratie van de kapel in de planning zou worden opgenomen. Toen vier maanden later nog niets was ondernomen, stuurde ik nog een bericht om te melden dat Paus Franciscus het jaar 2021 had uitgeroepen tot 'Jaar van de Heilige Jozef' en dat de kapel gedurende heel de maand maart overdag geopend zou worden.

En zie... op 2 februari 2021 (Maria Lichtmis) stond een ploeg gemeentearbeiders bij de kapel om de asbestplaten te verwijderen en het altaar, dat aan het rotten was, te vernieuwen. Het leek erop dat de maagd Maria haar echtgenoot te hulp kwam. De muren kregen een houten wand en het altaar werd verstevigd en alles, ook het houten plafond, kreeg een fris likje verf. Het poortje werd lentegroen geschilderd.

De metamorfose binnenin mocht gezien worden. Ook de 12 stoelen werden vernist. Door de witte wanden toont de kapel ook een stuk ruimer. Binnenin werd het aantal beelden verminderd. Nu prijken, buiten het 1 m hoge Sint-Jozefsbeeld, nog enkele andere mooi gerestaureerde beelden en ingelijste gebeden.

Dank

Tot slot wil ik alle vermelde personen in dit artikel danken, sommige onder hen postuum, voor hun bijdrage bij het tot stand komen ervan.

Flor Van Nuffel

'Hout vasthouden' of 'Afkloppen op hout', waar komen die uitdrukkingen toch vandaan?

Als je overmoedig zegt dat je nooit ziek bent, klop je misschien best drie keer op een houten tafel, want je tart het lot. Of we zeggen ook "hout vasthouden!". Onze jonge mensen houden het tegenwoordig op zijn Engels met 'knocking on wood' of 'touching wood'. Zoals bij vele gebruiken is de juiste herkomst van 'hout vasthouden' of 'afkloppen op hout' verloren gegaan in de nevelen der tijden. Maar er zijn uiteraard wel een aantal geloofwaardige theorieën over de oorsprong.

Zo waren onze Frankische-Germaanse voorouders er stellig van overtuigd dat er goden

en goede geesten in de heilige eiken huizen en leefden. Hun priesters, de sjamanen, hadden dit geleerd van de druïden, de priesters-raadgevers van de Kelten, een oude beschaving waaraan de Germanen verwant waren. Eikenbomen hebben trouwens altijd een rol gespeeld in de godsdienstige rituelen en bezweringen van de Kelten en dus later van de Frankische Germanen. De eik en later bij uitbreiding de boom zijn dus niets anders dan de aardse belichaming van hun goden. Bomen waren immers de woonplaats van hun vele goden en goede geesten. Door bomen en hout aan te raken of er op te kloppen werden de goden en geesten wakker gemaakt en werd hun hulp ingeroepen om aanwezige boze geesten de grond in te leiden.

In de Oudheid dacht men dat er goden, goede elfen en nimfen in bomen woonden.

afbeelding © Bridgeman

De eerste christenen in de 5de-6de eeuw (de eeuwen van de kerstening) beleden een aantal generaties lang zowel hun oude als de nieuwe godsdienst en zouden het gebruik daarna overgenomen hebben. Stilaan pasten zij zich aan en allengs begonnen zij ook te geloven dat bomen de aardse belichaming waren van de aan het kruis gestorven Jezus. Als men overmoedig was geweest, moest men een houten kruis aanraken als herinnering aan de nederigheid waartoe Jezus opriep. Overmoedig zijn betekende niet alleen het noodlot tarten, het was tevens een zonde. Hout aanraken zou dus gelijk hebben gestaan met het aanraken van het houten kruis. Het was toen zelfs de gewoonte om altijd een stukje hout

bij zich te dragen, als een soort amulet. De volkswijsheid werd ook door de joden overgenomen, zij het dan in eens iets aangepaste versie. Tijdens de talrijke pogroms door de eeuwen heen, maar zeker tijdens Spaanse Inquisitie vanaf de 14de eeuw, werd hout ook voor joden een symbool van veiligheid en overleving. De joden moesten zich veelal in de steden terugtrekken in door houten muren afgesloten getto's en zochten bij gevaar en ontij bescherming binnenin hun houten synagogen waar je trouwens alleen binnen kon via een specifieke klop op de deur. 'Hout vasthouden' of 'afkloppen op hout' is een uitdrukking of een gewoonte die in heel Europa onder één of andere vorm bij de bevolking leeft.

Willy De Smedt

Tiener zijn in '40-'45

Het moet echt geen pretje zijn om je als tiener en jongvolwassene door deze bizarre tijden te wringen. Zoveel waar die jonge mensen vol verwachting naar uitkeken, blijkt plots ver weg.

Maar misschien is het niet onverstandig om de situatie toch enigszins te relativiseren en in een ruimer perspectief te plaatsen. Daarom waren we blij met de bijdrage die onze trouwe lezer Roger Van Asbroeck ons bezorgde. Hij was negen jaar toen de waanzin van WO2 over de wereld raasde. Hier volgt zijn eerlijk en openhartig relaas.

Mijn moeder werd geboren te Schepdaal in 1905 op een boogscheut van het huidige Trammuseum. Negen jaar later begon de oorlog 1914-1918. Ikzelf werd eveneens geboren te Schepdaal in 1931 en negen jaar later volgde de oorlog 1940-1945.

Het gezin van mijn moeder werd niet gespaard. Haar jongste broer liet het leven bij de ontploffing van munitie, achtergelaten door de Duitsers (opzettelijk of niet?), een andere broer keerde als invalide terug uit de oorlog. Kort na mijn geboorte liet mijn vader, die van Borchtlombeek afkomstig was, een huis bouwen op Ganzenbeek, later de Kraanstraat, op een boogscheut van de Steenweg op Asse. Vanaf de kerk tot aan de Steenweg stonden er toen dertien huizen (nu een tachtigtal).

Mijn vader was geschoold als smid-hoefsmid en werkte toen in het depot van de 'Boerentram' in Anderlecht. Als bijgebouw aan ons huis was er ook een smidse. Ontelbare inwoners deden toen, weliswaar in het klein, aan landbouw. Zo ook mijn beide grootouders. Dat betekende voor mijn vader dat er hem na zijn dagtaak in Anderlecht nog heel wat werk te wachten stond. Wanneer hij thuis bezig was, stond de voorpoort altijd open, wat maakte dat de hamerslagen tot ver in de buurt te horen waren. Op een dag kwam de pastoor zijn beklag doen, dat zijn gelovigen onder de zondagmis gestoord werden door het lawaai, waarop hij antwoorde: "*Mo menière pastoeër, do zen langer geloeëvigen zijn as ekik!*" Wat later ook dan bleek. Op zijn vijftigste kreeg hij hartproblemen en op zijn zesenzestigste overleed hij.

Mijn eerste schooljaren beleefde ik in de meisjesschool bij zuster Elisabeth en jufvrouw Bertha, later in de jongensschool in de Bosstraat te Borchtlombeek. Toen ik op mijn elfde naar Brussel bij de Broeders van de Christelijke scholen trok, was mijn bagage heel beperkt.

Ik had een broer, die echter acht jaar ouder was en waar ik dus als speelkameraad niet veel aan had. Tijdens de mobilisatie werd hij met de achttienjarigen opgeroepen en verdween hij voor een hele tijd. Nadat er dreiging van oorlog kwam, begon mijn vader achter ons huis een grote put te graven om een schuilplaats tegen de bommen te maken. Het was een hele grote put, nu hebben ze daar zwaar materiaal voor nodig, hij deed dat manueel. Hij overdekte de twee meter diepte met palen, platen en aarde.

Ondertussen naderde de oorlog, de eerste vluchtelingen begonnen vanuit Ternat langs de Assesteenweg richting Eizeringen te komen. Waarom in die richting, dat begreep ik niet. Er werd beslist dat het trampersoneel naar Frankrijk moest verdwijnen. Ook dat begreep ik niet. Alsof die Hitler zijn soldaten naar Eizeringen zou laten komen met de tram! Dat betekende wel dat na mijn broer, nu ook mijn vader weg was van huis.

De volgende dagen zagen wij de vluchtelingenstroom zienderogen toenemen. Het was een trieste stoet van wagens, karren en alles wat maar kon rijden, volgeladen met allerlei huisgerief, dekens, kinderen en ouderen. Er waren toen weinig mensen die een auto hadden en dus werden de karren getrokken door paarden en af en toe zelfs door koeien.

Soms kwamen er enkele vliegtuigen hoog over gevlogen. Voor de vluchtelingen was dat een teken om meteen de grachten in te duiken. Het werd nog erger toen er plots nog veel grotere vliegtuigen over scheerden met een hels lawaai. Mijn moeder haastte ons naar onze 'abri', samen met enkele vluchtelingen. Ik hoor nog altijd het verschrikkelijk gefluit van de eerste bommen, de oorverdovende ontploffingen, het gedaver van de grond, het daaropvolgende gehuil en het intrekken van de schouders in angst voor de volgende slag. Dat kon minuten, soms urenlang duren. Honderden bommen vielen er toen, een deel op Wambeek tot in de bossen van Klapscheut, in Eizeringen, ook rond ons huis en tot aan Liedekerkebos. Er waren ontelbare kraters geslagen rond ons huis, putten van meters breed en diep. Ik weet niet of er in het dorp schade was aangericht, maar de achtergevel van ons huis was wel beschadigd.

Na dit voorval reed mijn moeder per fiets met mij naar Schepdaal bij een broer van haar. Die broer, die tevens mijn doopvater was, had tijdens de oorlog van '14-'18 aan het front gevochten. Hij kwam daar in kennis met een meisje uit Roeselare. Hij is er na de oorlog mee getrouwd. Bij de geboorte van hun derde kind overleed ze echter. Met de eerste oorlog in gedachten, stelde mijn peter voor om met de fiets naar Roeselare te rijden bij de familie van zijn overleden vrouw. We vertrokken samen met zijn twee dochters, nog een andere nicht, mijn moeder en ik. Verschillende malen moesten we schuilen voor bommen. Tijdens zo een bombardement konden we op een boerderij in een aardappelkelder terecht. Ik zat juist tegenover een keldergat en bij de inslag van een bom viel er voor de opening een deel van een varken. In de weiden zagen we nadien dode koeien liggen met opgezwollen buiken.

Na een paar weken besloten we terug te keren naar huis. We zouden dan de eerste Duitsers ook zien. Een hele tijd later kon ook mijn vader weer naar huis komen.

De oorlog greep in op alle gebieden van het dagelijks leven. Elk gezin kreeg een aantal zegels om voedsel mee te kopen. Stelselmatig werd het moeilijker en was de toestand zo erg dat we echt gingen honger lijden. Het brood was vaak niet eetbaar, plakkerig, soms groenachtig. De herstellingen die mijn vader voor de boeren deed werden dikwijls met wat graan of tarwe beloond. Mijn vader begon een ijzeren bakoven te maken, zodat mijn moeder zelf een paar broden kon bakken.

Mijn broer was naar Duitsland gestuurd om in een munitiefabriek te werken. Na meer dan een jaar stond hij ineens voor de deur. Hij was kunnen vluchten en moest zich dus vanaf dat ogenblik ook verschuilen. Hij begon met vlees en fruit te smokkelen. In een bos op de grens met Wambeek (Overdorp) werden er in het geheim koeien geslacht waar hij vlees ging kopen. Hij bond het vlees in zakken rond zijn lichaam en bracht het met de tram van in Eizeringen naar de Ninoofsepoort in Brussel. Telkens er een tram aan de terminus toekwam stonden er kopers te wachten.

Een vrouw, die er telkens was, en zeker een goed cliënteel had, noemde men 'madame filet-puur'! Hij begon ook fruit te verhandelen en ik mocht hem daarbij helpen.

Op een dag in de lente van '44 reden we naar Brussel. Toen we afstapten, zag ik twee Gestapo's, met hun lange zwarte lederen jassen direct naar ons toekomen. Ze namen mijn broer vast, boeiden hem en namen hem mee; mij wenend achterlatend!

Het was duidelijk dat hij verraden was. Later kregen wij bericht dat hij in de gevangenis van Sint-Gillis zat en we hem eens mochten bezoeken. Een drietal weken voor de geallieerden hier toekwamen werd hij naar Duitsland afgevoerd en opgesloten.

Intussen hoorden we op de radio (die we niet mochten bezitten) dat de geallieerden in Frankrijk geland waren. Er was hier bij ons op straat veel verkeer van de Duitsers. Er reden vrachtwagens, geladen met grote vaten waaruit een bruinrood goedje lekte dat gewoon de straat afliep. Het was straf spul, want als je het op je kleren kreeg, brandde het er meteen gaten in.

Toen begon iedereen te spreken van 'de bevrijding'. Op een dag kwam mijn vader met mij terug van de watermolen van Klapscheut, waar we tarwe hadden laten malen. We stonden aan de hoek van de Kraanstraat met de Assesteenweg. Reeds geruime tijd hoorden we geschut uit de richting van Ninove. Van het kruispunt in Eizeringen loopt de Assesteenweg omhoog om wat verder naar beneden te dalen waar wij stonden. Rechts van de baan was een gracht en boven op de helling liepen twee Duitsers. Plots kwam er mitrailleurvuur vanaf Eizeringen, en hoorden we de kogels boven ons hoofd fluiten en de soldaten vielen neer. We zetten het op een lopen en plots werd er van de andere zijde naar ons geschoten en zagen we de stofwolkjes naast ons. Geen mens heeft ooit sneller gelopen dan wij toen. Ik droeg sandalen maar ik ben ze 's anderendaags moeten gaan zoeken. Een buur vertelde ons later dat het Duitsers waren die naar ons hadden geschoten. De twee gedode soldaten werden naast de gracht voorlopig begraven. Ik heb later nog een bajonet van één van hen gevonden.

Bij ons thuis stonden enkele mensen te praten toen er plots van over het veld, van aan de Stenen Pijl achter ons huis, een Duitse soldaat naar ons toe kwam gelopen. Hij was zeker niet ouder dan 16-17 jaar. Hij was ongewapend en totaal radeloos. Hij beefde en trilde op zijn benen. Er was een kogel dwars door zijn muts gevlogen. Eén van de omstanders stelde voor om hem met een steen dood te slaan, wat mijn vader afkeurde. Mijn moeder liet hem wat koffie drinken, waarna hij richting Wambeek verdween.

Een paar dagen later konden we terug naar school. In een grote weide, die er nu nog altijd is vóór de garage Ford in Eizeringen, werd een tentenkamp opgericht. Voor ons was dit natuurlijk een geliefde plaats om rond te lopen. De soldaten waren gek op tomaten. Mijn moeder had er in overvloed en dus ruilde ik tomaten voor chocolade, iets dat ik jaren had moeten missen.

In het kamp zag ik een wapen waarmee ik enkele jaren later zou geconfronteerd worden: een 'half-trac', een voertuig, twee wielen vooraan en rubberen kettingen achteraan. Een koepel, elektrisch bediend, met vier mitrailleurs. Kogels punt vijftig. Een wapen dat zowel op terrein, als voor luchtafweer gebruikt kon worden. Speciaal rond vizier. Elke vierde kogel is een lichtkogel. Tijdens mijn legerdienst, in de school voor onderofficieren in Una (Duitsland), moesten we met dat wapen oefenen. Ons werd gezegd dat er maar één in het Belgisch leger was.

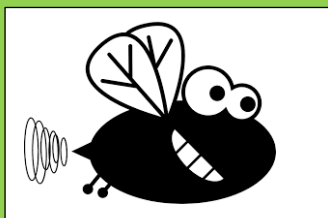
We dachten allemaal dat de oorlog voorbij was, maar toen brak de periode aan van de bombardementen met de V1- en V2- bommen. Die tuigen hadden een heel dreigend geluid.

Bij heldere hemel zag men ze vliegen en zolang men ze hoorde was er niets aan de hand. Maar wanneer het gerommel stopte, begonnen ze te dalen en op de grond te ontploffen. Over de berg voorbij de gemeenteschool in Eizeringen viel er één op een huis, waar alle inwoners de dood vonden. Hun kleren hingen tot in de bomen.

Intussen was het ook gissen over het lot van mijn broer. Die kwam pas thuis, eind 1945. Eindelijk was die lange, donkere periode voorbij. Al was ik maar een kind, die herinneringen draag je mee, een leven lang.

Roger Van Asbroeck

Schatten Van Vlieg in Roosdaal

Hallo jongelui!

Al wie tussen 7 en 12 jaar is heeft 'dikke sjans'! Wij hebben voor jullie een heel toffe fietstocht uitgekiend. Een reuze-idee voor een plezierige schattenjacht op een zonnige dag in juli of augustus!

6km

Dit jaar vliegen en fietsen we door het verleden van enkele Roosdaalse dorpen. Naast een schat aan weetjes zullen we op het einde van de tocht ook de schatkist kunnen openen. Vóór het zover is zullen we wel een fietstocht van 6 km hebben afgelegd. Wij hebben een leuk boekje voor je klaar gemaakt en daarin legt Vlieg je haarfijn uit waar je precies moet zijn en welke vragen je moet beantwoorden. Vooral flinke jongeren tussen 7 en 12 zullen zich goed kunnen uitleven, maar eigenlijk is het prettig om met het hele gezin de tocht te ondernemen.

Meer informatie: www.schattenvanvliegpajotzenne.be

(niet meer zo) vers van de pers

Trouwe lezers van het Rausa-tijdschrift en vaste bezoekers van de Rausa-activiteiten zijn onderhand beslagen en deskundig in het onderwerp: ook onze regio heeft heel wat linken met met de groei en bloei van de Vlaamse beweging tijdens het Interbellum, in al haar facetten. Pamelaar (van geboorte) Hendrik Borginon en zijn flamingantische strijd, de 'grootte' Vlaamse betoging in Pamel, in aanwezigheid van politieke zwaargewichten als Hendrik's oom, Gustave Borginon, en VNV-leider en Pajotse politici Staf De Clercq en Frans Van Cauwelaert, de REX-landdag van Léon Degrelle in juli 1938 op de flanken van Lombeeks glooiende weiden, ... het werd reeds uitvoerig beschreven in eerdere Rausa-edities. Bij het doorbladeren van vergeelde exemplaren van De Werkman dook evenwel een tot op heden weinig verteld element op dat ook deze

De oproep voor de 'grote Vlaamse Betoging' op 19 juni 1919 (Uit 'De Volksstem' - 8 juni 1919)

Vlaamse strijd belicht. De Werkman, opgericht door Pieter Daens in 1872, verscheen vanaf 1923 met de extra ondertitel "Tolk der Kristine Volkspartij - Vlaamsche Front P.V.N." en vanaf 1933 werd het een orgaan van het VNV.

Dit verklaart waarom in de krant van 11 september 1927 een laaiend enthousiast verslag verscheen van de "**inhuldiging te Pamel van het Vlaams Huis en de overhandiging van de V.O.S.-vlag**".

Het VOS (Verbond Vlaamse Oudstrijders), nu Vlaamse Vredesvereniging, werd opgericht (mede door Hendrik Borginon) in 1919 door Vlaamsgezinde IJzerfrontsoldaten, die een einde wilden maken aan het militarisme en de achterstelling van de Vlamingen in België.

Begin september verzamelde het verbond te Pamel om in stoet Ledeberg en Poelk aan te doen. De aanwezigheid van Vlaams-nationalistisch voorman Amedee Verbruggen, die van beroep stratenmaker ('kasseier') was en tijdens de Eerste Wereldoorlog aan het IJzerfront in contact kwam met Hendrik Borginon, duidt het belang van de bijeen-

komst. Uiteraard stonden ook (advocaat) Hendrik Borginon en Staf De Clercq op de sprekerslijst.

De 'schrijver' (ofte secretaris) van het V.O.S leverde dit (hier ingekorte) relaas aan de krant:

'Van de vroege morgen wapperden een honderdtal Leeuwendragers aan de gevels der huizen. Zulks stond enkele Brusselaars, die naar de Dender kwamen vissen, niet al te wel aan, want ik hoorde er een zeggen: "Pamel est un nid Boche." Pamel is een Duits nest!

Als ge Vlaming zijt, en ge durft een Leeuwendrager uitsteken, dan zijt ge een landverrader, een staatsgevaarlijke, een Duitsgezinde, en weet ik wat al.

Nu ... het was een ware triomf voor Pamel. Nooit is zulks hier te zien geweest. Een 40-tal bonden en 6 muziekmaatschappijen. De bonden uit het omliggende waren talrijk opgekomen.

Rond 2 uur kwamen ze op Ledeberg toe, waar het woord verleend werd aan de alomgekende volksredenaar Amedé Verbruggen, kasseier te Bazel. Op striemende wijze hem eigen, kelderde hij het militarisme. Hij deed uitschijnen dat de Vlamingen in de slijkgrachten van de IJzer enkel goed waren voor kanonnenvlees. Hij oogstte een buitengewone bijval en zijn rede werd meermaals door langdurig handgeklap onderbroken.

Onmiddellijk daarna zette de stoet zich in beweging, voorafgegaan door een tiental ruiters en begaf zich naar Poulck, waar de heer Pol van Nijlen het woord nam als afgevaardigde van 't hoofdbestuur V.O.S.-B.V.O.S. In schone woorden zette hij het doel en de werking van de B.V.O.S. uiteen. Daarna overhandigde hij de prachtige Leeuwendrager aan de kranige voorzitter van de B.V.O.S. Op zijn beurt dankte deze de gachte spreker en beloofde hem dat de

B.V.O.S. van Pamel alles in 't werk zal stellen om te ijveren voor volledige amnestie, antimilitarisme, Vlaams volksrecht en wereldvrede. (...).

Nu richtte zich de stoet - die nog altijd maar aangroeide - naar Pamel Dorp, om het Vlaamsch Huis plechtig in te huldigen.

Welk overheerlijk schouwspel wanneer de stoet er aankwam. Een mensenzee! Duzenden Vlamingen aanhoorden daar het krachtig en overtuigend woord van onze voormannen: advocaat Borginon en volksvertegenwoordiger Staf De Clercq. (...) Onnodig te zeggen dat zij de meeste bijval genoten. (...)'

Tot hier het persoverzicht van... 94 jaar geleden.

Bart Caulier

Open

Monumentendag

12 september

Nog iets om naar uit te kijken!

Op zondag 12 september verwachten Erfgoed Rausa en de Roosdaalse Cultuuraad jullie tussen 14 en 18 uur in de Strijtemse pastorietuin.

Een tentoonstelling over merkwaardige Strijtemse monumenten, een streepje muziek en boeiende vertellingen staan op de affiche.

Gratis toegang!

Klap van hier: een dikke panjs

Ze verdwijnen stilaan uit het straatbeeld: de gezellige buurtwinkels waar je nog waar voor je geld, vriendelijkheid, gediensigheid en kwaliteit mag verwachten.

Waar zijn de winkels waar op ambachtelijke wijze biefstuk, koteletten, kipkap, saucissen en pensen worden klaargemaakt en over de toonbank gaan?

Bij Jef Van Dokesuzzen, slagerij sinds meerdere generaties, is het alle hens aan dek want er staan heel wat bestellingen in het orderboekje. Miel is de opvolger in opleiding.

Jef: Miel, kom jong, doetj aë kiel mo aun want d'èr leit veel werk op de plank.

Miel: Allei va, 't is na ne kieë gieën skool en ik moen weeral werken.

Jef: D'èr is mo ieën manier oem d'èr in 't leiven te kommen jong, da 's werken. En de bouè, ne zelfstandigen eit gieëne konzjé. Kom we gon no 't werkooës. Pakt a ne veske veskoeët, wétj de messes nog ne kieë op 't staul en begintj mo dat achterkottier ooët te bieënen.

Miel: Gieël dat achterkottier?

Jef: Ja en aaft de stjeiët vé Rieken Tjoep. E komt er flees achter. Zèn vra eit da geirn vee in é soep. En zie mo da't skoeën ooëtgebindj es, of ge krouëgt er nog e verrekottier bouè.

Miel: Es't ne stjeit van nen os, ne stier of een vejis (1)?

Jef: Ziede gouè dad on de stjeit? Volges mouè zie de da on iet gieël anders zè!

Miel: Ge zitj zien, ge gotj kontent zijn van aë opvolger!

Jef: De platte bille is vé skoeën rosbifkes. De dikkebille, 't kleinoeëfd en 't groeëtoeëfd moe je aven vé den besten bifstik.

Miel: Da e je mè na a doezjend kieë gezeid.

Jef: Doezjend kieë is nog nie alf genoeg.

Miel en Jef werken naarstig verder aan het 'ooëtkottiern'. Ondertussen doen ze hun babbeltje over de 'kommèrs'.

Jef: Vergetj nie da men noste zauterdag een groeëte bestellink emmen van pansjn'n. Den bond van de gepanjs'neerden aven elen jaurlèkse pansjermes. 't Zal van 't week-end weer travakken zijn.

Miel: Aske geiren pansjn'n etj, zè je tein gepansjoneerd, va?

Jef: Allei de filosoof van 't kot es weer bezig.

Miel: Emmen tein genoeg verkevlieës in ooës?

Jef: De verkeskoppen en poeëtn'n moëtn'n nog gezoijen wer'n. Aske gedaun étj mee ooët te bieënen kindje den doesj vullen mé wauter en den ajooën d'èr bouè indoen. De krooën za k' ik d'èr wel in doen. En we zitn'n vei zonder smaat. Ge kindj de veir (2) nog sméltjen en dé ne veirdoek (3) doen. De kooëkes (4) zèn goe vé de kiekern en de vogelkes. En aaft er reikenink mee dat Fred van Skieëve Fong twee kilo dikke zwette pansjn'n moet emmen. Zie mo da ge genoeg gatsnaurn'n (5) kosjt.

Miel: Wovee magge 'k ik dè krooën d'èr nie indoen?

Jef: Dat is nog altouèd e famijlegehouèm. Ik zal a da geven ast zoevei es.

Miel begint zijn vader wat op te juttten.

Miel: Ik em g'oeërd da ze bè Pol Sossis goei pansjn'n emmen.

Jef: Eroltj da nog ne kieë!

Miel: Awel da ze 't skantj bè Pol Sossis goei pansjn'n emmen.

Jef kijkt van onder zijn klak recht in de ogen van Miel, zijn hoofd bloedrood.

Jef: Bè Pol Sossis goei pansjn'n!? Pol Sossis zonjn ze beiter Pol Brol noemen. Ik em pas-séde mondj op 't eefstouèn van den boerinnenbond per maleer een pansj van em op mèn talloeër g'ad. Aal broeëd da ge gesmukt. En droeëg! As de pollis van Paumel nie matrakken moet emmen, zen ze beiter da ze bè Pol Sossis ne kilo pansjn'n gon auln'n.

Dau kinjde ieënen de klop mee inslaun! Ze zèn nog nie weit da ge ze on de kiekere geeft. `k Em on de kassa betoljd zonder nen beet d'er van op t'eetn. Ik em mè tooës direct nen botram mé kipkap geplèkt.

Miel: Allei va, overdrouèfde na ni een bé-tjn'n?

Jef: Overdrouèven!? Ba `k een doen verdoemmen! En zennen bifstik? Bollie verkipt em aun de mensjken! "Goeien malsken bifstik, madammeken", zeit'n tein. Onder de vermalsker krouègde kasjoe nog mals! E moest em skaumen! Ze moestn'n em zènnen deplom afpakken en in den bak steken!

Miel: Ge zitj pecies op a pjeid...

Jef: `t Zal nie wau zijn zeker! Mouèn pansjn'n zèn kwaletouèt. Éj'et g'oeërd? Kwa-le-tou-ëd! Ik bezig allieën ieëste kees vlieës en alles beratj gelèk da mè vader zauleger mè da eit gelieërd. En zoeë za `k ik et a oeëk lieërn. Mo ge moetj posjence emmen.

Miel: `k Kan bekanst ne mieë wachtn'n...

Jef: Zikt a maskien ieëst e skoeën bieënaverinneken...

Miel: Pol Sossis zèn dochter maskien, douè is toch oeëk ni mis...?

Jef: Miel godverdoemmen, go je mè ie een attak doen krouègen!? Moennek a onterven maskien?

Miel: Va, `t is mo vé a te plaugen!

Jef: Tein is't goed.

Miel: We megen nie vergeetn'n dammen sjilsoep (6) vee Paula Frak apout `t aven.

Jef: Paula Frak? Paula Vrek zeker! As't bè douè mo verniet es. Zjoest `n doemp dee de ska gout dou no booët'n.

Miel: Mo ze zeit oeëk da gegouè de beste pansjn'n van gieël Paumel en iern'n in `t rond mokt.

Jef: Allei tein es't goed. Geeft Paula Frak tein mo wa sjilsoep op `t mieëst.

Marc Muylaert

(1) Vaars: een jongvolwassen koe van anderhalf jaar die één kalf heeft gekregen.

(2) Veir: varkensvet (vooral liesvet) dat wordt gemalen en vervolgens gesmolten tot smout.

(3) Veirdoek: zeefdoek

(4) Kooëkes: restantjes die overblijven nadat het gesmolten vet werd gezeefd.

(5) Gatsnaur'n: euh, het woord zegt het zelf

(6) Kookwater dat overblijft na het koken van de pensen.

Tien jaar Erfgoed Rausa

(ROOS)TALIG ERFGOED

Feestelijke uitgave over de
Roosdaalse dialecten

Erfgoed Rausa viert zijn tienjarig bestaan met een hele feestweek van 5 tot 10 oktober '21. Één van de hoogtepunten wordt de voorstelling van een ambitieuze project: (Roos)talig Erfgoed. Dit wordt een 'multimediale' publicatie waarin het rijke Roosdaalse taalerfgoed de hoofdrol speelt. Naast wetenschappelijke bijdragen van Gerard en Herman Van Herreweghen, Lode Pletinckx en Prof. Johan Taelde-man, laven wij ons aan de bron van prachtige woorden en uitdrukkingen uit de verschillende Roosdaalse dialecten. Het boek, geïllustreerd met schitterende foto's van Victor en Julie Evenepoel bevat ook een DVD. Maar... we hebben jouw hulp nodig!!!

Spreek jij nog een aardig mondje Loemmeks, Strijtems, Poelks, Pamels of Bergloemeks, wil je dit voor de camera ook demonstreren en zo meewerken aan een plezant, maar taalkundig waardevol project, laat het ons meteen weten via 0473 11 25 00 of rausa@skynet.be. Alle taalliefhebbers zullen je dankbaar zijn!

De vermiste knaap van Pamel (1)

Op een verloren avond had Frank Van Isterdael zich verdiept in oude familiale documenten. Het was in zo'n klassieke 'oude doos' van zijn grootouders dat hij een handgeschreven liedtekst vond, met een plechtige krul ondertekend door Julia Segers, een tante van zijn moeder. 'De Vermiste knaap van Pamel' was de titel van het droevige dichtwerk. Frank, zoals zijn familienaam al wat laat vermoeden, een inwoner van Okegem, had de goede reactie om deze tekst netjes digitaal uit te schrijven en door te sturen naar onze redactie.

Het dramatische lied liet hem niet los en hij probeerde te achterhalen wie dat knaapje was dat zo tragisch aan zijn einde was gekomen. Hij verzamelde een aantal losse elementen, die voldoende waren om ons te doen vermoeden dat het zou gaan om een zoon van Edmond Van Den Bosch (1894-1997). Edmond heeft als soldaat de verschrikking van de loopgrachten meegemaakt. Nadat hij teruggekeerd was uit de oorlog vestigde hij zich met zijn vrouw Juliette Evenepoel aan de Profetenstraat waar hij begon 'te boeren'. Zij kregen drie kinderen: Felicie, Alfons en Leontine. In het Davidsfonds-Klokje nr.8 van 1986 en nr. 2 van 1995 wordt het leven van deze zachtmoedige man beschreven. Daarin vonden we echter niets over een gestorven zoon. We gingen erover praten met Alfons Hertveldt, zoon van Leontine en kleinzoon van Edmond. Hij herinnerde zich wel dat een oom van hem verdronken was, maar kon ons toch niet verder helpen. In zo'n geval kunnen we natuurlijk altijd terecht bij François De Neef. Wij klopten niet vergeefs aan. François kon niet alleen meteen een doodsprentje van de ongelukkige bovenhalen, maar ook een doodsbrief van Edmond, waaruit we de familiesamenstelling konden opmaken.

Wij dachten dat wij de volledige puzzel nu zouden kunnen samenstellen. Toen begonnen wij de tekst grondiger door te nemen en kwamen tot de vaststelling dat enkele zaken niet klopten.

Aan de hand van het doodsprentje konden we opmaken dat Alfons Van Den Bosch geboren is in 1922 en op een zomerse dag in 1941 verdronk. Hij moet toen een kloeke jongeman geweest zijn van bijna twintig jaar. In het lied dat Julia Segers zo zorgzaam had genoteerd is er echter sprake van 'een knaap' en het refrein eindigt met de mededeling dat hij nauwelijks dertien jaar was.

De vermiste knaap van Pamel

*Komt vrienden luistert naar mijn lied
dat ik hier zingen ga.*

*Wat er in Pamel is geschied,
hoe kan het toch bestaan,
een knaapje was vermist aldaar
van nauwelijks dertien jaar.
En nu die weet men eerst gewis
dat hij daar verdronken is.*

*Daar in dat water dat droeve water
is hij gestorven als kleine martelaar.
Daar in dat water dat droeve water
vond men het lijkje
van nauwelijks dertien jaar.*

*Al in geen veertien dagen meer
had niemand hem gezien.
Zijn ouders waren vol hartezeer
en weenden bovendien.
Men dacht vol angst aan 't droeve
schaap
waar dat hij wel mocht zijn
zoo gansch alleen als kleine knaap.
Wat deed hun 't harte pijn.*

*Een man uit Denderleeuw kwam daar
langs den Dender gegaan.
Daar drijft een pak, hij kijkt ernaar
en blijft getroffen staan.
Men haalde 't pakje aan de kant
men verschoot vreselijk
want 't geen men bovenhaalde dan
dat was een kinderlijk.*

*De vader werd haast zinneloos
als hij daar vond zijn kind.
Zijn jongen ligt daar levenloos
die hij zo teer bemind.
En handenwringend staat hij daar,
zijn tranen vloeien neer.
Gansch Pamel rouwvol
met hem begaan
ja voor zijn knaapje teer.*

Julia Segers

Ons mysterie was dus nog niet opgelost! Het bewuste lied moest dus de beschrijving zijn van een ander tragisch voorval.

Waarschijnlijk is Alfons Van Den Bosch, zoals dat toen vaak gebeurde, samen met een aantal jonge mannen in de Dender komen zwemmen en is hij door de koude onderlagen bevangen en door de stroming meegenomen. Allicht waren er toen wel getuigen die alarm zullen hebben geslagen. Het moet hoe dan ook een dramatische ervaring geweest zijn voor Edmond en Juliette toen ze te horen kregen dat hun kloeke zoon door het water werd verzwolgen. Dat betekent dat er nog een ander treurend ouderpaar moet zijn geweest en dat het mysterie van de vermiste knaap nog niet was opgelost. We dachten dit artikel reeds af te sluiten met een vraagteken, in de hoop dat bij een wakkere lezer plots een licht zou gaan branden. Wij verwelkomen op onze redactie immers heel graag reacties van lezers zoals Frank Van Isterdael. We waren dus verplicht om nog wat dieper te graven in de duistere kamer van het verleden. Laten we het meteen maar verklappen... één van onze beste speurders heeft de klus geklaard. We laten jullie graag nog een paar maand in spanning. In Rausa 4 volgt de ontknoping van dit hartverscheurend verhaal.

(WE)

Een beeld van de verraderlijk rustige Dender in de buurt van de Piezelstraat (foto WE)